

УДК 343.1

DOI <https://doi.org/10.51989/NUL.2024.1.13>

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ОСОБИ ПРИ ОСКАРЖЕННІ ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПІДОЗРУ В ОБ'ЄДНАНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Глинська Наталія Валеріївна,

доктор юридичних наук, старший науковий співробітник,
завідувач відділу дослідження проблем
кримінального процесу та судоустрою
Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності
імені академіка В. В. Сташиса
Національної академії правових наук України

Басиста Ірина Володимирівна,

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінального процесу та криміналістики
Львівського державного університету внутрішніх справ

Дроздов Олександр Михайлович,

доктор юридичних наук, професор, адвокат,
заслужений юрист України
професор кафедри кримінального процесу
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

У науковій публікації автори зробили спробу в межах проблематики пріоритетності забезпечення прав особи поглянути на ситуацію, яка має місце за об'єданого кримінального провадження та пов'язана з оскарженням повідомлення про підозру та подальшим оскарженням в апеляційному порядку в перебігу досудового розслідування ухвали слідчого судді про відмову в задоволенні скарги на повідомлення про зміну раніше повідомленої підозри.

Аргументовано, що варто розуміти як іншу ситуацію, яка не охоплюється правилом єдиного правового режиму, коли йдеться про набуття процесуальної можливості на оскарження до суду тих процесуальних рішень, щодо яких цієї процесуальної можливості не існувало раніше, як і не було процесуальної змоги користатися з такого права на оскарження до суду. Тобто можна ствердно сказати, що за такого стану справ йдеться про забезпечення права особи на судовий захист, а не про один (єдиний) правовий режим за ситуації об'єднання кількох матеріалів досудових розслідувань.

Доведено, що підозрюваний чи його захисник можуть оскаржити повідомлення про підозру в об'єданому кримінальному провадженні на підставі пункту 10 частини 1 статті 303 КПК України, якщо хоча б одні матеріали досудового розслідування із цього об'єданого провадження внесені в Єдиний реєстр досудових розслідувань після введення в дію цих змін.

Резюмовано, що ухвала слідчого судді про відмову в задоволенні скарги на повідомлення про зміну раніше повідомленої підозри в об'єданому кримінальному провадженні підлягає апеляційному оскарженню під час досудового розслідування на підставі частини 2 статті 309 КПК України, якщо хоча б одні матеріали досудового розслідування із цього об'єданого провадження внесені в Єдиний реєстр досудових розслідувань після введення в дію цих змін.

Ключові слова: досудове розслідування, Верховний Суд, Європейський суд з прав людини, Вищий антикорупційний суд, процесуальні гарантії оскарження, судовий захист, єдиний

правовий режим, сторона захисту, слідчий суддя, провадження в суді апеляційної інстанції, Єдиний реєстр досудових розслідувань.

Hlynska Nataliia, Basysta Iryna, Drozdov Oleksandr. Challenges to safeguarding individual rights when appealing a suspicion notice in combined criminal proceedings

The article examines the issue of ensuring individual rights in the context of combined criminal proceedings, specifically focusing on the appeal of a suspicion notice and subsequent appeal of a decision by an investigative judge to refuse a complaint against a change in the previously reported suspicion during the pre-trial investigation.

The authors argue that the situation should not be considered within the framework of the single legal regime rule, as it concerns the acquisition of the procedural possibility to appeal to the court against procedural decisions that previously did not exist. It is emphasized that in this case, it is about ensuring the individual's right to judicial protection, rather than a single legal regime in the case of combining several pre-trial investigation materials.

The article proves that a suspect or his/her defender can appeal a suspicion notice in a unified criminal proceeding on the basis of paragraph 10 of part 1 of Article 303 of the Criminal Procedure Code of Ukraine, if at least one of the pre-trial investigation materials from this unified proceeding was entered into the Unified Register of Pre-trial Investigations after these amendments came into force.

It is summarized that the ruling of the investigative judge on the refusal to satisfy a complaint against a change in the previously reported suspicion in a unified criminal proceeding is subject to appeal during the pre-trial investigation on the basis of part 2 of Article 309 of the Criminal Procedure Code of Ukraine, if at least one of the pre-trial investigation materials from this unified proceeding was entered into the Unified Register of Pre-trial Investigations after these amendments came into force.

Key words: *pre-trial investigation, Supreme Court, European Court of Human Rights, High Court of Anti-Corruption, procedural safeguards of appeal, judicial protection, single legal framework, defense party, investigative judge, proceedings in the court of appeal, Unified register of pre-trial investigations.*

Постановка проблеми. Ще в перших числах жовтня 2023 року члени Науково-консультативної ради при Верховному Суді отримали звернення від судді Верховного Суду із викладом ситуації, яка мала місце в справі № 991/1568/23 (провадження № 51-3476 км 23) та дорученням щодо підготовки наукових висновків. Зі звернення судді стало відомо, що на розгляді Касаційного кримінального суду Верховного Суду перебуває касаційна скарга захисника в інтересах підозрюваного на ухвалу судді Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду від 3 травня 2023 року про відмову у відкритті апеляційного провадження за його апеляційною скаргою. Ухвалою слідчого судді Вищого антикорупційного суду від 28 квітня 2023 року відмовлено захиснику в задоволенні скарги на повідомлення про зміну раніше повідомленої підозри від 21 жовтня 2022 року. 3 травня 2023 року суддя-доповідач Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду відмовив у відкритті провадження за апе-

ляційною скаргою захисника на підставі ч. 4 ст. 399 КПК України, оскільки апеляційна скарга подана на ухвалу слідчого судді, яка відповідно до статті 309 КПК України не підлягає оскарженню в апеляційному порядку на стадії досудового розслідування. У касаційній скарзі захисник, посилаючись на істотне порушення вимог кримінального процесуального закону, просив скасувати ухвалу судді Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду і призначити новий розгляд у суді апеляційної інстанції. Свої вимоги захисник мотивував, зокрема, тим, що «...суддя-доповідач апеляційної інстанції безпідставно відмовив у відкритті апеляційного провадження, не врахувавши того, що кримінальне провадження є об'єднаним, у якому частина відомостей про кримінальні правопорушення внесена в ЄДР до, а частина – після 16 березня 2018 року, що, на його думку, змінює правовий режим оскарження під час досудового розслідування в апеляційному порядку ухвали слідчого судді

про відмову в задоволенні скарги на повідомлення про зміну раніше повідомленої підозри» [1].

На розгляд для членів НКР при Верховному Суді запропоновано такі три питання: чи поширюються положення п. 4 параграфу 2 Прикінцевих положень Розділу 4 Закону України № 2147-VIII на об'єднані кримінальні провадження, які складаються з проваджень, зареєстрованих у ЄРДР до 16 березня 2018 року, та проваджень, зареєстрованих у ЄРДР після 16 березня 2018 року? Чи може підозрюваний або його захисник оскаржити повідомлення про підозру в об'єднаному кримінальному провадженні, де частина провадження зареєстрована в ЄРДР до 16 березня 2018 року? Чи підлягає на стадії досудового розслідування апеляційному оскарженню ухвала слідчого судді про відмову в задоволенні скарги на повідомлення про зміну раніше повідомленої підозри в об'єднаному кримінальному провадженні, у якому частина відомостей про кримінальні правопорушення внесені в ЄРДР до, а частина – після 16 березня 2018 року? [1]

Власні наукові аргументи ми вже виклали у відповідному спільному науковому висновку від 6 листопада 2023 року [2], а на шпальтах цієї наукової розвідки спробуємо їх відобразити для ширшого кола читачів на обговорення з урахуванням наявної на сьогодні постанови колегії суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного суду від 27 лютого 2024 року [3].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Суміжна проблематика вже перебувала в полі зору та ставала об'єктом наукових інтересів таких дослідників, як І. В. Гловюк, В. Т. Нор, В. О. Попелюшко, В. В. Михайленко, О. Г. Шило та інші. Поряд із сутнісним науковим приростом у доктрині від праць згаданих авторів усе ж залишаються в цій царині такі аспекти, які не отримали однозначних відповідей та є проблемними в перебігу практичної діяльності, зокрема судової.

Метою ж цього наукового пошуку є наведення процесуальних і конвенційних аргументів задля формулювання авторських наукових висновків щодо пріоритетності забезпечення прав особи

в ситуації, яка має місце за об'єднаного кримінального провадження та пов'язана з оскарженням повідомлення про підозру й подальшим оскарженням в апеляційному порядку в перебігу досудового розслідування ухвали слідчого судді про відмову в задоволенні скарги на повідомлення про зміну раніше повідомленої підозри.

Виклад основного матеріалу будемо здійснювати за трьома розділами (в унісон до поставлених Верховним Судом питань перед членами НКР), першим з яких є: «*Чи поширюються положення п. 4 параграфу 2 Прикінцевих положень Розділу 4 Закону України № 2147-VIII на об'єднані кримінальні провадження, які складаються з проваджень, зареєстрованих у ЄРДР до 16 березня 2018 року, та проваджень, зареєстрованих у ЄРДР після 16 березня 2018 року?*» [1].

Пристаючи до розгляду заявленого питання, варто констатувати, що, по-перше, не поділяємо такий підхід, що варто вживати узагальнювальне словосполучення «об'єднані кримінальні провадження». Щодо цього вкотре [4; 5, с. 287–292; 6, с. 57–61] погоджуємося з позицією тих колегій суддів та слідчих суддів, які вважають, що за умови об'єднання матеріалів декількох досудових розслідувань утворюється одне об'єднане кримінальне провадження, якому, відповідно, присвоюється номер того провадження, що було розпочато раніше (бо цей висновок слідує, як із Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, яке було затверджене наказом Генеральної прокуратури України від 06 квітня 2016 року № 139, що 01.07.2020 втратив чинність, так із Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення, що затверджене наказом Генерального прокурора від 30 червня 2020 року за № 298 та є чинним). Отже, внаслідок об'єднання матеріалів досудових розслідувань (саме таке формулювання наявне в назві та тексті статті 217 КПК України) в одне провадження всі наявні матеріали та всі внесені відомості стають частиною матеріалів утвореного одного кримінального провадження (якому, відповідно, присвоюється номер того провадження, що було розпочато раніше), тобто елементом «справи»,

про яку йдеться в нормі п. 4 § 2 Прикінцевих положень Закону № 2147 [7].

По-друге, відповідно до Розділу 6 Закону України від 03 жовтня 2017 року № 2147-VIII «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» (далі – Закон 2147 [8]) він набув чинності з дня початку роботи Верховного Суду, визначеного рішенням його Пленуму відповідно до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [9].

Постановою Пленуму Верховного Суду від 30 листопада 2017 року днем початку роботи Верховного Суду визначено 15 грудня 2017 року [10] (але в практиці Верховного Суду є суперечність щодо дати введення в дію змін до КПК, згаданих у пункті 4 § 2, а саме: це 15 чи 16 березня 2018 року. Про цю проблематику з крайніх звернень до членів НКР вже йшлося у зверненні судді Верховного Суду в справі № 711/8244/18 (провадження № 51-769 км 22) із реєстраційним вхідним номером Верховного Суду 110/0/26-23 від 10.04.2023. Також у цьому провадженні вже наявна постановою об'єднаної палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 11 вересня 2023 року, <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113536395>. У цій постанові йдеться про 16 березня 2018 року [11]. До того ж наявна й інша постановою об'єднаної палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 31 жовтня 2022 року у справі № 753/12578/19 (провадження № 51-206 кмо 22), де значиться так: «Висновок про застосування положень ст. 294 КПК в об'єднаних провадженнях: Продовження строків досудового розслідування здійснюється слідчим суддею в межах повноважень, визначених положеннями законів № 2147-VIII і № 2617-VIII, у кримінальних провадженнях, внесених до ЄДР з 15 березня 2018 року і які були об'єднані з кримінальним провадженням, розпочатим до цієї дати...» [12]. Строкатість підходу судів простежується і в низці інших судових рішень, про що йдеться у вже згаданих зверненнях суддів та рішеннях [11], відповідних авторських наукових висновках [13] та публікаціях (де, серед іншого, обґрун-

товано переконання, що не слід допускати підміни понять, зокрема, замість звернення до загальних умов та наявних правил набрання чинності положеннями закону застосовувати в нормовані в КПК України елементи чи алгоритми порядку обчислення процесуальних строків загалом [14, с. 100–116]).

З огляду на окреслену правову невизначеність щодо застосування тих чи тих елементів правової процедури до кримінального провадження, що інтегрувало в себе «старі» та «нові» матеріали, правозастосовна практика, як ми вже позначали, не характеризується єдністю навіть на рівні правової позиції Верховного Суду. Щодо вищезгаданого підходу Об'єднаної палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду, яка сформульована в рішенні від 30.10.2022 по справі № 753/12578/19, то також було підкреслено, що незастосування положень законів № 2147-VIII і № 2617-VIII у справах, де відомості про кримінальне правопорушення внесені в ЄДР після введення в дію відповідних змін, а також у тих випадках, коли вказані провадження об'єднані з тими, де відомості про кримінальне правопорушення внесені в ЄДР до 16.03.2018, є істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону через недотримання встановленої законом форми здійснення судового контролю за вирішенням питання про продовження строків досудового розслідування [12]. І хоч ця правова позиція безпосередньо стосується питання належного суб'єкта продовження строків досудового розслідування, важливим у контексті загального питання єдиного режиму провадження є аргументація Верховним Судом свого рішення (*інакше кажучи, важливою є логіка формулювання висновку*). Отже, наявний підхід, що виникають такі відносини, тож до них застосовують положення законів № 2147-VIII і № 2617-VIII, з моменту направлення в спосіб, передбачений кримінальним процесуальним законом, або безпосереднього подання відповідного клопотання до повноважного щодо продовження процесуального строку суб'єкта.

Зауважимо, що нині Верховний Суд фактично не відступав від наведеної правової позиції. Що ж до іншої – викла-

деної в Постанові Об'єднаної палати ККС ВС від 11 вересня 2023 р. у справі № 711/8244/18, згідно з якою датою введення в дію положень, згаданих у пункті 4 § 2 розділу 4 Закону № 2147-VIII, слід уважати 16 березня 2018 р., а не 15 березня 2018 р., а також що положення п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК України застосовують лише до кримінальних проваджень, відомості про які внесені до ЄРДР після введення в дію цього положення [11], зазначимо про таке: 1) наведена позиція жодним чином не стосується визначення суб'єкта та порядку продовження строків досудового розслідування в кримінальних провадженнях, внесених до ЄРДР з 16 березня 2018 р. і які були об'єднані з кримінальним провадженням, розпочатим до цієї дати; 2) за логікою, закладеною законодавцем у нормативній конструкції статті 434-1 КПК України, Об'єднана палата ККС ВС не є належним суб'єктом відступу від сформульованої нею ж правової позиції. Пояснимо це: окремим засобом забезпечення сталості та єдності судової практики є рішення (постанови) Верховного Суду, що вирішують наявну розбіжність у судовій практиці. У цьому контексті необхідно зазначити, що останнім часом непоодинокими стали випадки наявності суперечливих, а іноді й прямо протилежних правових позицій вищого судового органу щодо застосування тих чи тих норм законодавства. Нормативна конструкція статті 434-1 КПК, на наш погляд, імперативно передбачає необхідність передачі справи на розгляд палати, об'єднаної палати або Великої Палати Верховного Суду, якщо суд вважає за необхідне відступити від висновку щодо застосування норми права в таких правовідносинах (що, по суті, становить сутність інституту «*overruling*»). Іншими словами, установлений ст. 434-1 КПК порядок подолання раніше сформульованої у відповідному висновку Верховного Суду правової позиції не передбачає, як нам видається, ухвалення колегією суду рішення з протилежною позицією, а спрямовує суд у напрямі використання іншого процесуального шляху – передачі кримінального провадження на розгляд палати, об'єднаної палати або Великої палати Верховного Суду [15]. Дотримання цього порядку виключає ситуацію наяв-

ності діаметрально протилежних правових позицій колегій Верховного Суду з одного й того ж питання, що, безумовно, негативно позначається на правозастосовній практиці, створюючи ситуацію правової невизначеності та підґрунтя для можливих зловживань у цій сфері. Логічно презюмувати, що якщо єдиним способом подолання колізії правових позицій Верховного Суду є спрямування судом кримінального провадження для розгляду палатою, об'єднаною палатою чи Великою Палатою Верховного Суду залежно від того, ким саме сформульовано висновок про застосування норми права в таких правовідносинах, законодавець установив тим само певну ієрархію правових позицій Верховного Суду, яка має дотримуватися в правозастосуванні. Тож цілком правильною видається позиція, сформульована колегією суддів ККС ВС у постанові від 13 лютого 2019 р. у справі №130/1001/17, а саме: з огляду на телеологічне (цільове), логічне й системне тлумачення положень статей 434-1–434-2 КПК і статей 13, 36 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», можна зробити висновок, що кримінальним процесуальним законом визначені процесуальні механізми забезпечення єдності судової практики, що полягають у застосуванні спеціальної процедури відступу від висновків щодо застосування норм права, викладених у раніше постановлених рішеннях Верховного Суду. Логіка побудови й мета існування цих процесуальних механізмів указує на те, що в цілях застосування норм права в таких правовідносинах за наявності протилежних правових висновків суду касаційної інстанції слід виходити з того, що висновки, які містяться в судових рішеннях судової палати Касаційного кримінального суду, мають перевагу над висновками колегії суддів, висновки об'єднаної палати Касаційного кримінального суду – над висновками палати чи колегії суддів цього суду, а висновки Великої Палати Верховного Суду – над висновками об'єднаної палати, палати й колегії суддів Касаційного кримінального суду [16].

Наведений висновок суду, на нашу думку, цілком відповідає нормативній конструкції ст. 434-1 КПК і, по суті, відображає основну ідею, закладену законодав-

цем до цієї правової норми, сутність якої полягає в такому:

а) відступ від висновку щодо застосування норми права в таких правовідносинах з огляду на конкретні обставини є цілком виправданим;

б) такий відступ має здійснюватися лише за встановленою законом процедурою;

в) можливість відступу від висновку залежно від складу суду, у якому його було прийнято, надається суду в складі більшої кількості суддів Верховного Суду, що й зумовлює «вищий ступінь значення» такого висновку [17, с. 143–149].

Тож у разі наявності підстав для подолання раніше сформульованої у відповідному висновку Об'єднаної палати Верховного Суду правової позиції, відступ від такого висновку відповідно до чинного законодавства має здійснюватися лише шляхом передачі кримінального провадження, у якому суд вважає за необхідне відступити, на розгляд суду в більшій кількості суддів, тобто до Великої палати Верховного Суду.

По-третє, повною мірою підтримуємо й таку констатацію із судового рішення, що «...окремим критерієм, якому слід приділити особливу увагу, є застосування нової редакції закону до справ, за якими відомості про кримінальне правопорушення внесені в Єдиний реєстр досудових розслідувань після введення в дію цих змін. Адже п. 4 § 2 Прикінцевих положень Закону № 2147-VII встановлює не лише момент набуття чинності відповідними положеннями (відповідними змінами у ст. ст. 217, 219, частині 2 ст. 309 КПК України та інших, адже вони вводяться в дію через три місяці після набрання чинності цим Законом), а й умову застосування (не мають зворотної дії в часі, застосовуються до справ, за якими відомості про кримінальне правопорушення внесені в ЄРДР після введення в дію цих змін). Тому з урахуванням часу набрання чинності цим законом, з 15.03.2018 ч. 2 ст. 309 КПК України в новій редакції має застосовуватися у справах (див. ст. 317 КПК, де «кримінальна справа» вживається, як синонім до терміна «матеріали кримінального провадження», хоч і наявне вживання «справа» законодавцем у п. 2 ч. 1 ст. 3, ч. ч. 1, 3 ст. 21, п. 2

ч. 2 ст. 27, ч. 12 ст. 31, ч. 6 ст. 35, п. 5 ч. 1 ст. 75, ч. 4 ст. 82, 297⁴ КПК України де термін «справа» застосовується в прив'язці, зокрема, до слідчого судді, тому поняттям «справа» можуть бути охоплені матеріали кримінального провадження і на стадії досудового розслідування [7]), за якими відомості про кримінальне правопорушення внесені в Єдиний реєстр досудових розслідувань після введення в дію цих змін [18].

Що ж стосується нашого розуміння, чи варто користуватися підходом щодо одного (єдиного) правового режиму у всіх випадках за ситуації при об'єднанні кількох матеріалів досудових розслідувань, то воліємо обґрунтувати свій підхід тим, що якщо йдеться про ситуації, коли потрібно з'ясувати стан справ у царині продовження строків досудового розслідування і встановлено, що строк досудового розслідування був продовжений відповідним прокурором, то з огляду на правову визначеність, очевидно, не мало б бути процесуальних аргументів спростувати той факт, що таке процесуальне рішення приймалося. Бо ж за різної редакції відповідних статей чинного КПК України і прокурор, і слідчий суддя мали повноваження на продовження строку досудового розслідування.

Тут вникає запитання щодо того, чи підхід про єдиний правовий режим, установлений КПК України, здатен посягати на права учасників кримінального провадження або їх нівелювати. З одного боку, йдеться про встановлену законодавцем процедуру, якої мали б дотримуватися ті суб'єкти, які таку кримінальну процесуальну діяльність реалізовували та приймали власні процесуальні рішення з підстав та в порядку, передбаченому законом. З іншого – мовиться про дотримання процедури, яка згодом частково буде змінена (бо й справді «розширено судовий контроль за встановленням підстав до продовження строків досудового розслідування» [12], але ж навіть станом на сьогодні, з підстав та в порядку, визначених чинним КПК України, залишено за прокурором (керівником окружної прокуратури, керівником обласної прокуратури або його першим заступником чи заступником, заступником Генерального

прокурора) його повноваження приймати процесуальне рішення *про продовження строку досудового розслідування до трьох місяців*), а суб'єкт продовжує реалізовувати власну процесуальну діяльність їй в унісон. Щодо ж законодавчого викладу частини 2 статті 294 КПК України, то «якщо внаслідок складності провадження неможливо закінчити досудове розслідування з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального проступку (*дізнання*) у строк, зазначений у пунктах 1 і 2 частини третьої статті 219 цього Кодексу, такий строк може бути продовжений *прокурором* у межах строку, встановленого пунктом 1 частини четвертої статті 219 цього Кодексу» [18]. Тобто приймати означене процесуальне рішення у перебігу дізнання, навіть станом на сьогодні, має повноваження лише прокурор. З огляду на законодавчий виклад частини 4 статті 294 КПК України, буде правильним констатувати, що *узагальненою унормованою підставою* для прийняття процесуального рішення про продовження строку досудового розслідування злочину є констатована та доведена складність (строк досудового розслідування злочину може бути продовжений до трьох місяців *відповідним прокурором*), *особлива складність* (строк досудового розслідування злочину може бути продовжений до шести місяців слідчим суддею) та *виняткова складність провадження* (строк досудового розслідування злочину може бути продовжений до дванадцяти місяців теж слідчим суддею) [18]. Також варто вкотре підкреслити, що при чинності тих положень кримінального процесуального закону, якими відповідні прокурори уповноважувалися приймати процесуальні рішення про продовження строків досудового розслідування до трьох, шести та дванадцяти місяців (ідеться насамперед про статтю 294 КПК України), чинною була і є станом на зараз частина 3 статті 295 «Порядок продовження строку досудового розслідування прокурором». «Копія клопотання вручається слідчим або прокурором, який здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення цього досудового розслідування, підозрюваному та його захиснику не пізніше ніж за п'ять днів до дня подання клопотання прокурору, уповно-

важеному на розгляд питання про продовження строку досудового розслідування.

Підозрюваний, його захисник мають право до подання клопотання про продовження строку досудового розслідування подати слідчому або прокурору, який ініціює це питання, письмові заперечення, які обов'язково долучаються до клопотання і разом з ним подаються прокурору, уповноваженому на його розгляд» [15]. Лише із цього формулювання частини 3 статті 295 КПК України та інших статей чинного КПК України щодо оскарження рішень слідчого та прокурора слідує, що законодавець не лише подбав за внормування процедури ознайомлення підозрюваного та його захисника з клопотанням про продовження строку досудового розслідування, а й створив для них процесуальні умови подання письмових заперечень, уможлививши подальший їх розгляд разом із клопотанням про продовження строку досудового розслідування. Питання лише в тому, чи користали та чи скористаються учасники кримінального провадження такою процесуальною можливістю та наскільки зуміють аргументувати свої письмові заперечення. З боку прокурора важливо подбати про скрупульозне вивчення аргументів заперечення задля ухвалення правильного процесуального рішення.

Нам імпонує також такий підхід, який має місце в Окремій думці судді Верховного Суду від 31 жовтня 2022 року в справі № 753/12578/19 (провадження № 51-206 кмо 22), суть якого зводиться до того, що якщо продовження строку досудового розслідування було компетенцією прокурора відповідного рівня в першому кримінальному провадженні, то й у разі об'єднання ще кількох досудових розслідувань із ним така компетенція прокурора теж може мати місце. Якщо ж такі строки досудового розслідування були продовжені слідчим суддею, то з огляду на функцію слідчого судді в кримінальному провадженні, яка спрямована на підвищення судового контролю під час досудового розслідування кримінальних проваджень і за своєю суттю є гарантією дотримання прав та інтересів особи на цій стадії кримінального процесу, порушення положень КПК теж не буде [19].

Але водночас не можемо й погодитися щодо універсальності такого підходу, який має місце в рішенні Верховного Суду від 23 березня 2023 року, у якому зазначається, що до кримінального провадження № 42018000000000123 від 22.01.2018, а також до всіх інших кримінальних проваджень, які виділені з цього в окреме провадження, зокрема зареєстрованих пізніше або об'єднаних із цим провадженням, не може бути застосовано положення п. 10. ч. 1 ст. 284 КПК, оскільки цей закон не існував на момент внесення відомостей про кримінальне провадження № 42018000000000123 до ЄРДР [20].

Ми переконані, що варто розуміти як іншу ситуацію, яка не охоплюється правилом єдиного правового режиму, коли йдеться про набуття процесуальної можливості на оскарження до суду тих процесуальних рішень, щодо яких цієї процесуальної можливості не існувало раніше, як і не було процесуальної змоги користатися з такого права на оскарження до суду. Тобто можна ствердно сказати, що за таких умов йдеться про забезпечення права особи на судовий захист, а не про один (єдиний) правовий режим при об'єднанні кількох матеріалів досудових розслідувань. Звернімо увагу, що за висновками Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ, Суд) право на доступ до суду має «застосовуватися на практиці й бути ефективним» (рішення у справі «Белле проти Франції» від 04 грудня 1995 року). Суворе трактування національним законодавством процесуального правила (надмірний формалізм) можуть позбавити заявників права звертатись до суду (рішення ЄСПЛ у справі «Перес де Рада Каваніллес проти Іспанії» від 28 жовтня 1998 року). Згідно з усталеною практикою ЄСПЛ, реалізуючи положення Конвенції, необхідно уникати занадто формального ставлення до передбачених законом вимог, оскільки доступ до правосуддя повинен бути не лише фактичним, а й реальним. Надмірний формалізм при вирішенні питання щодо прийняття позовної заяви або скарги є порушенням права на справедливий судовий захист [21].

«У випадках, коли положення цього Кодексу не регулюють або неоднозначно регулюють питання кримінального прова-

дження, застосовуються загальні засади кримінального провадження, визначені частиною 1 статті 7 цього Кодексу» [15]. У свою чергу, стаття 8 КПК України закріплює положення, відповідно до якого кримінальне провадження здійснюється з додержанням принципу верховенства права, тобто людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Принцип верховенства права в кримінальному провадженні застосовується з урахуванням практики ЄСПЛ [15].

У Доповіді Венеційської комісії № 512/2009 «Про верховенство права» (*the Rule of Law*), яка затверджена на 86-й пленарній сесії 25–26 березня 2011 року) встановлено таке: верховенство права містить вісім «інгредієнтів»: (1) доступність закону (в тому значенні, що закон має бути зрозумілим, чітким та передбачуваним); (2) питання юридичних прав мають бути вирішені нормами права, а не на основі дискреції; (3) рівність перед законом; (4) влада має здійснюватися в правомірний, справедливий та розумний спосіб; (5) права людини мають бути захищені; (6) мають бути забезпечені засоби для розв'язання спорів без надмірних матеріальних витрат чи надмірної тривалості; (7) суд має бути справедливим; (8) дотримання державою як її міжнародно правових обов'язків, так і тих, що зумовлені національним правом (п. 37) [22].

Також у цій Доповіді, розкриваючи поняття «юридична визначеність» (*legal certainty*), наголошується на тому, що принцип юридичної визначеності є істотно важливим для питання довіри до судової системи та верховенства права, а також для плідності бізнесової діяльності з тим, щоб генерувати розвиток та економічний поступ; щоб досягти цієї довіри, держава повинна зробити текст закону (*the law*) легкодоступним; вона також зобов'язана дотримуватися законів (*the laws*), які запровадила, і застосовувати їх у передбачуваний спосіб та з логічною послідовністю; передбачуваність означає, що закон має бути, за можливості, проголошений наперед (до його застосування) та має бути передбачуваним щодо його наслідків: він має бути сформульований з достатньою

мірою чіткості, щоб особа могла скерувати свою поведінку (п. 44) [22].

Як зазначено в Дослідженні Європейської комісії «За демократію через право» (Венеційська Комісія; Venice Commission) під назвою «Мірило правовладдя» («Rule of law checklist», розроблене й затверджене на 106-й пленарній сесії 11–12 березня 2016 року), «передбачуваність» означає не лише те, що приписи акта права мають бути проголошеними ще до їх імплементації, а й що вони мають бути передбачуваними за своїми наслідками: їх має бути сформульовано з достатньою чіткістю та зрозумілістю, щоб суб'єкти права мали змогу впорядкувати свою поведінку згідно з ними» [23].

Крім того, у цьому Дослідженні міститься висновок про те, що поняття «якість закону», зокрема, охоплює два таких елементи:

1) передбачуваність актів права (Чи наслідки приписів права є передбачуваними? Чи укладено акти права в зрозумілий спосіб? Чи вказує нове законодавство чітко на те, що попередньо ухвалене (і яке саме) законодавство скасовано або змінено? Чи зміни інкорпоровано до зведеної версії приписів актів права, припустимої для суспільства?);

2) сталість і послідовність приписів права (Чи є приписи актів права сталими та послідовними? Чи є приписи актів права сталими настільки, що вони зазнають змін лише за належного попередження про це? Чи є їх застосування послідовним?) [23].

У цьому контексті необхідно звернути увагу на рішення ЄСПЛ у справі «Серков проти України» (заява № 39766/05), де Суд зазначає, що «...якість законодавства <...> – доступне для зацікавлених осіб, чітке і передбачуване у застосуванні»; відсутність необхідної передбачуваності та чіткості національного законодавства з важливого питання, що призводило до його суперечливого тлумачення судом, стала причиною порушення вимог положень Конвенції щодо «якості закону»» [24].

Крім того у рішенні по справі «Щокін проти України» (заяви № 23759/03 та № 37943/06, п. 50–56), ЄСПЛ визначив концепцію якості закону, зокрема з вимогою, щоб він був доступним для заінтересованих осіб, чітким та передбачуваним

у своєму застосуванні; відсутність у національному законодавстві необхідної чіткості й точності порушує вимогу «якості закону»; у разі коли національне законодавство припустило неоднозначне або множинне тлумачення прав та обов'язків осіб, національні органи зобов'язані застосувати найбільш сприятливий для осіб підхід [25].

Так, ЄСПЛ сформульовано принцип *найбільш сприятливого для особи тлумачення норми права*, зміст якого в загальному розумінні полягає в тому, що якщо норма закону або іншого нормативного акта, виданого на основі закону, або якщо норми різних законів чи нормативних актів дозволяють неоднозначне або множинне тлумачення прав та обов'язків особи в її взаєминах із державою (в особі відповідних суб'єктів владних повноважень), тлумачення такого закону здійснюється на користь особи (суб'єкта приватного права).

Тож у контексті схарактеризованого критерію «якості закону» слід зазначити, що встановлення судом того, що окремі положення закону не відповідають критерію «якість закону», зобов'язують такий суд застосувати найбільш сприятливий для особи спосіб тлумачення закону. «У цьому контексті також є доречним відомий латинський вислів «in dubio pro reo» – у разі сумніву – на користь обвинуваченого (підозрюваного)» [26].

Сутнісний аналіз положень Закону № 2147-VIII надає підстави стверджувати, що ним істотно підвищено рівень забезпечення прав та законних інтересів особи, залученої до царини кримінального провадження, а саме, серед іншого, запроваджено можливість оскарження повідомлення про підозру (пункт 10 частини 1 статті 303 КПК) та під час досудового розслідування в апеляційному порядку ухвали слідчого судді про скасування повідомлення про підозру чи відмову в задоволенні скарги на повідомлення про підозру (частина 2 статті 309 КПК) тощо.

Тож ураховуючи сприятливий для захисту конвенційних прав особи характер нововведень, запроваджених Законом № 2147-VIII, щодо набуття процесуальної можливості на оскарження до суду тих процесуальних рішень, щодо яких цієї процесуальної можливості не існувало раніше,

як і не було процесуальної змоги користатися з такого права на оскарження до суду, очевидною є пріоритетність вказаних нововведень з позиції принципу верховенства права. Тобто застосовуються процесуальні гарантії у вигляді права на оскарження повідомлення про підозру та апеляційний перегляд ухвали, постановленої за її результатами. З огляду на це також хотілося б звернути увагу на положення статті 22 Конституції України та низку юридичних позицій Конституційного Суду України. Так, у статті 22 Основного Закону України зазначається, що права і свободи людини і громадянина, закріплені цією Конституцією, не є вичерпними (ч. 1). Конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані (ч. 2). Ухвалюючи нові закони або вносячи зміни до чинних законів, не допускається звуження змісту та обсягу дійсних прав і свобод (частина третя) [27]. Досліджуючи питання ймовірного обмеження права осіб, які є суб'єктами звернення до суду, слід керуватися, зокрема, Рішенням Конституційного Суду України № 5-р/2018, у якому сформульовано таку юридичну позицію: «Оскільки стаття 22 міститься в розділі II «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина» Конституції України і в ній сформульовано загальну вимогу щодо законодавчого регулювання дійсних прав і свобод, то положення ч. 3 цієї статті необхідно інтерпретувати у взаємозв'язку з положеннями ч. ч. 1, 2 ст. 22, 1 ст. 64, ч. 1 ст. 157 Основного Закону України та розуміти як такі, що поширюються на всі дійсні права і свободи людини, гарантовані Конституцією України. Звуження змісту та обсягу наявних конституційних прав і свобод людини є їх обмеженням. Верховна Рада України повноважна ухвалювати закони, що встановлюють обмеження, відповідно до таких критеріїв: «обмеження щодо реалізації конституційних прав і свобод не можуть бути свавільними та несправедливими, вони мають встановлюватися виключно Конституцією і законами України, переслідувати легітимну мету, бути обумовленими суспільною необхідністю досягнення цієї мети, пропорційними та обґрунтованими, у разі обмеження конституційного права або свободи законодавець зобов'язаний запровадити таке правове

регулювання, яке дасть можливість оптимально досягти легітимної мети з мінімальним втручанням у реалізацію цього права або свободи і не порушувати сутнісний зміст такого права». Відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 92 Конституції України виключно законами України визначаються права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод. Але законодавець, визначаючи їх, може лише розширювати, а не звужувати, зміст конституційних прав і свобод та встановлювати механізми їх здійснення. Отже, положення ч. 3 ст. 22 Конституції України потрібно розуміти так, що при ухваленні нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу дійсних конституційних прав і свобод людини, якщо таке звуження призводить до порушення їх сутності» [28]. Нагадаємо, що скасування конституційних прав і свобод – це їх офіційна (юридична або фактична) ліквідація. Звуження змісту та обсягу прав і свобод є їх обмеженням. У традиційному розумінні діяльності визначальними поняття змісту прав людини є умови і засоби, які становлять можливості людини, необхідні для задоволення потреб її існування та розвитку. Обсяг прав людини – це їх сутнісна властивість, виражена кількісними показниками можливостей людини, які відображені відповідними правами, що не є однорідним і загальним. Загальновизнаним є правило, згідно з яким сутність змісту основного права в жодному разі не може бути порушено [29].

Обмеження такого конвенційного та конституційного права, як право на судовий захист, не допускається. Як зазначає Конституційний Суд України у своєму рішенні № 5-р(II)/2021, сутнісний зміст права на судовий захист, що його встановлено частиною 1 статті 55 Конституції України, слід визначати як у зв'язку з основними засадами судочинства, визначеними приписами ч. 2 ст. 129 Конституції України, так і з урахуванням змісту права на справедливий суд, визначеного в статті 6 Конвенції та витлумаченого ЄСПЛ [30].

Висновок до першого питання:

Що стосується нашого розуміння, чи варто користуватися підходом щодо одного (єдиного) правового режиму у всіх випадках за ситуації при об'єднанні кіль-

кох матеріалів досудових розслідувань, то воліємо обґрунтувати свою позицію тим, що якщо йдеться про ситуації, коли потрібно з'ясувати стан справ у царині продовження строків досудового розслідування і встановлено, що строк досудового розслідування був продовжений відповідним прокурором, то з огляду на правову визначеність, очевидно, не мало б бути процесуальних аргументів спростувати той факт, що таке процесуальне рішення ухвалювали. Задля правової визначеності варто діяти в межах одного правового режиму, який при об'єднанні кількох матеріалів досудових розслідувань визначається КПК України для провадження (справи), що було розпочато першим (унесено відомості до ЄРДР).

Варто розуміти як іншу ситуацію, яка не охоплюється правилом єдиного правового режиму, коли йдеться про набуття процесуальної можливості на оскарження до суду тих процесуальних рішень, щодо яких цієї процесуальної можливості не існувало раніше, як і не було процесуальної змоги користатися з такого права на оскарження до суду. Тобто можна ствердно сказати, що в такому разі йдеться про забезпечення права особи на судовий захист, а не про один (єдиний) правовий режим за ситуації об'єднання кількох матеріалів досудових розслідувань.

II. «Чи може підозрюваний чи його захисник оскаржити повідомлення про підозру в об'єднаному кримінальному провадженні, де частина провадження зареєстрована в ЄРДР до 16 березня 2018 року?» [1]

Відповідно до пункту 10 частини 1 статті 303 КПК України на досудовому провадженні може бути оскаржене повідомлення слідчого, дізнавача, прокурора про підозру після спливу одного місяця з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального проступку або двох місяців з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні злочину, але не пізніше закриття прокурором кримінального провадження або звернення до суду з обвинувальним актом – підозрюваним, його захисником чи законним представником [15].

Варто підкреслити, що аналогічно до процесуальних норм, поява яких зумовлена ухваленням Закону № 2147-VIII,

пункт 10 частини 1 статті 303 КПК України супроводжує темпоральна норма: «зміни не мають зворотної дії в часі та застосовуються до справ, по яким відомості про кримінальне правопорушення, внесені в Єдиний реєстр досудових розслідувань після введення в дію цих змін – див. пункт 4 § 2 розділу 4 Закону» [15].

Викладений у межах відповіді на питання № 1 підхід, з огляду на сприятливий для захисту конвенційних прав особи характер нововведень, запроваджених Законом № 2147-VIII, щодо набуття процесуальної можливості на оскарження до суду тих процесуальних рішень, щодо яких цієї процесуальної можливості не існувало раніше, як і не було процесуальної змоги користатися з такого права на оскарження до суду, та очевидної пріоритетності вказаних нововведень з позиції принципу верховенства права, вважаємо, що мають бути послідовно застосовуваними доступні для учасника кримінального провадження правомочності, зокрема й та, яка передбачена пунктом 10 частини 1 статті 303 КПК України.

Висновок до другого питання:

Враховуючи висновок, зроблений за результатами дослідження питання № 1, підозрюваний чи його захисник можуть оскаржити повідомлення про підозру в об'єднаному кримінальному провадженні на підставі пункту 10 частини 1 статті 303 КПК України, якщо хоча б одні матеріали досудового розслідування із цього об'єднаного провадження внесені в Єдиний реєстр досудових розслідувань після введення в дію цих змін.

III. «Чи підлягає на стадії досудового розслідування апеляційному оскарженню ухвала слідчого судді про відмову в задоволенні скарги на повідомлення про зміну раніше повідомленої підозри в об'єднаному кримінальному провадженні, у якому частина відомостей про кримінальні правопорушення внесені в ЄРДР до, а частина – після 16 березня 2018 року?» [1]

Відповідно до частини 2 статті 309 КПК України, «...під час досудового розслідування також можуть бути оскаржені в апеляційному порядку ухвали слідчого судді про відмову в задоволенні скарги на постанову про закриття кримінального провадження або на рішення слідчого,

прокурора про відмову в задоволенні клопотання про закриття кримінального провадження на підставі пункту 9-1 частини першої статті 284 цього Кодексу, про скасування повідомлення про підозру чи відмову в задоволенні скарги на повідомлення про підозру, повернення скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, прокурора або відмову у відкритті провадження по ній» [15].

Аналогічно до пункту 10 частини 1 статті 303 КПК України, наведена процесуальна опція супроводжується темпоральною нормою: «зміни не мають зворотної дії в часі та застосовуються до справ, за якими відомості про кримінальне правопорушення, внесені в Єдиний реєстр досудових розслідувань після введення в дію цих змін – див. пункт 4 § 2 розділу 4 Закону» [15].

Із цього слідує, що послідовністю та логічністю характеризується синхронне застосування процесуальних гарантій, запроваджених Законом № 2147-VIII, як у контексті можливості оскаржити повідомлення про підозру в об'єднаному кримінальному провадженні, якщо хоча б одні матеріали досудового розслідування із цього об'єднаного провадження внесені в Єдиний реєстр досудових розслідувань після введення в дію цих змін, так і в контексті подальшого апеляційного перегляду постановленої за результатами розгляду скарги ухвали. На противагу такому стану справ, непослідовністю і свавільною вибірковістю можна охарактеризувати гіпотетичний підхід, спрямований на визнання можливим оскарження повідомлення про підозру без подальшого апеляційного перегляду його результатів.

Висновок до третього питання.

Ураховуючи висновки, зроблені до обох попередніх питань, вважаємо, що ухвала слідчого судді про відмову в задоволенні скарги на повідомлення про зміну раніше повідомленої підозри в об'єднаному кримінальному провадженні, підлягає апеляційному оскарженню під час досудового розслідування на підставі частини 2 статті 309 КПК України, якщо хоча б одні матеріали досудового розслідування із цього об'єднаного провадження внесені в Єдиний реєстр досудових розслідувань після введення в дію цих змін.

Висновки. Варто розуміти як іншу ситуацію, яка не охоплюється правилом єдиного правового режиму, коли йдеться про набуття процесуальної можливості на оскарження до суду тих процесуальних рішень, щодо яких цієї процесуальної можливості не існувало раніше, як і не було процесуальної змоги користатися з такого права на оскарження до суду. Тобто можна ствердно сказати, що в такому разі йдеться про забезпечення права особи на судовий захист, а не про один (єдиний) правовий режим за ситуації об'єднання кількох матеріалів досудових розслідувань.

Підозрюваний чи його захисник можуть оскаржити повідомлення про підозру в об'єднаному кримінальному провадженні на підставі пункту 10 частини 1 статті 303 КПК України, якщо хоча б одні матеріали досудового розслідування із цього об'єднаного провадження внесені в Єдиний реєстр досудових розслідувань після введення в дію цих змін.

Ухвала слідчого судді про відмову в задоволенні скарги на повідомлення про зміну раніше повідомленої підозри в об'єднаному кримінальному провадженні підлягає апеляційному оскарженню під час досудового розслідування на підставі частини 2 статті 309 КПК України, якщо хоча б одні матеріали досудового розслідування із цього об'єднаного провадження внесені в Єдиний реєстр досудових розслідувань після введення в дію цих змін [2].

Схожий підхід фактично й відображено у висновку, який має місце в постанові колегії суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 27 лютого 2024 року у справі № 991/1568/23 (провадження № 51-3476 км 23), а саме: «...найбільш сприятливим для заявника буде тлумачення закону, відповідно до якого в об'єднаних кримінальних провадженнях, які складаються з проваджень, зареєстрованих в ЄРДР до 16 березня 2018 року, та проваджень, зареєстрованих у ЄРДР після 16 березня 2018 року, мають застосовуватись гарантії, запроваджені Законом № 2147-VIII. Тобто під час досудового розслідування ухвала слідчого судді про відмову в задоволенні скарги на повідомлення про зміну раніше повідомленої підозри в об'єднаному кримінальному провадженні, у якому частина відомостей

про кримінальні правопорушення внесені до ЄРДР до, а частина – після 16 березня 2018 року, підлягає апеляційному оскарженню» [3].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Звернення судді Верховного Суду у справі № 991/1568/23 (провадження № 51-3476 км 23) із реєстраційним вхідним номером Верховного Суду 383/0/26-23 від 12.10.2023 на 3-х аркушах.
2. Спільний науковий висновок професорів Наталії Глинської, Ірини Басистої, Олександра Дроздова «Щодо оскарження повідомлення про підозру в об'єднаному кримінальному провадженні та щодо оскарження в апеляційному порядку у перебігу досудового розслідування ухвали слідчого судді про відмову у задоволенні скарги на повідомлення про зміну раніше повідомленої підозри в об'єднаному кримінальному провадженні (на виконання звернення від судді Касаційного кримінального суду Верховного Суду у справі № 991/1568/23, провадження №51-3476 км 23). 6.11.2023. 19 с.
3. Постанова колегії суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного суду від 27 лютого 2024 року у справі № 991/1568/23 (провадження № 51-3476 км 23). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117402570>
4. Науковий висновок члена НКР при Верховному Суді д. ю. н., професора Ірини Басистої «Щодо того, чи поширюються повноваження слідчого судді на прийняття процесуального рішення про продовження строків досудового розслідування виключно на провадження, які розпочаті «після 16 березня 2018 року» (на виконання звернення від судді Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду у справі № 753/12578/19 (провадження № 51-206 кмо 22)). 30.09.2022. 8 с.
5. Басиста І. В. Чи поширюються повноваження слідчого судді на прийняття процесуального рішення про продовження строків досудового розслідування виключно на провадження, які розпочаті «після 16 березня 2018 року». Правове регулювання суспільних відносин в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови з метою забезпечення сталого розвитку: матеріали XI Міжнародної наук.-практ. конф. (м. Київ, 9 грудня 2022 р.). Упоряд: Бевз С.І., Бирса Н.О., Серебрякова Ю.О. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2022. С. 287–292 URL: <https://kigap.kpi.ua/наука/konferencii>
6. Басиста І. В., Благута Р. І., Комісарчук Ю. А. Актуальні проблеми застосування кримінального процесуального законодавства: навчальний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 432 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/5086>
7. Ухвала слідчого судді Вищого антикорупційного суду Михайленко В.В. від 8.04.2020 у справі №991/2199/20, провадження 1-ксс/991/2244/20. URL: <https://www.reyestr.court.gov.ua/Review/88733860>
8. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів : Закон України від 03 жовтня 2017 року №2147-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2147-19#Text>
9. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 2 червня 2016 року №1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>
10. Про визначення дня початку роботи Верховного Суду: постанова Пленуму Верховного Суду від 30 листопада 2017 року № 2. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/pro_sud/postanovi_plenumu/postanova_plenumu_02_2017_11_30
11. Постанова об'єднаної палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 11 вересня 2023 року у справі № 711/8244/18 (провадження № 51-769 км 22). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113536395>
12. Постанова об'єднаної палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 31 жовтня 2022 року у справі № 753/12578/19 (провадження № 51-206 кмо 22). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107219619>
13. Науковий висновок члена НКР при Верховному Суді д. ю. н., професора Ірини Басистої «Щодо тлумачення та застосування положень пункту 10 частини 1 статті 284 КПК України,

статей 219, 290 КПК України (на виконання звернення від судді Касаційного кримінального суду Верховного Суду у справі № 711/8244/18 (провадження № 51-769 км 22). 30.05.2023. 18 с.

14. Басиста І. В., Йосифович Д. І. Проблематика набрання чинності положеннями пункту 10 частини 1 статті 284 КПК (або чому важливо розмежовувати правила обчислення процесуальних строків від правил набрання чинності положеннями нормативно-правових актів), неможливість зворотної дії та аспекти його застосування у випадку направлення обвинувального акту до суду за межами строку досудового розслідування. Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького : Журнал. Серія Право. Івано-Франківськ : Редакційно-видавничий відділ ЗВО «Університет Короля Данила», 2023. №. 16 (28). С. 100–116. URL: <https://doi.org/10.33098/2078-6670.2023.16.28.100-116>

15. Кримінальний процесуальний кодекс України. Документ 4651-VI, редакція від 01.01.2024, підстава – 3509-IX, 3513-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

16. Постанова Другої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 13.02.2019 р. у справі № 130/1001/17 URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/79957847>

17. Шило О., Глинська Н. Єдність судової практики у вимірі стандартів якості кримінального процесуального законодавства України : монографія. Харків : Право, 2023. 352 с.

18. Кримінальний процесуальний кодекс України. Документ 4651-VI, редакція від 24.08.2023, підстава – 3341-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

19. Окрема думка судді Верховного Суду від 31 жовтня 2022 року у справі № 753/12578/19 (провадження № 51-206 кмо 22). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107140903>

20. Постанова колегії суддів Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 23.03.2023 у справі № 758/7455/21 (провадження № 51-3671 км 22) URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109911856>

21. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 17 лютого 2021 р. у справі №9901/471/19. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/95439655>

22. Доповідь Венеційської комісії № 512/2009 «Про верховенство права» (*the Rule of Law*), яка прийнята на 86-й пленарній сесії 25–26 березня 2011 року). URL: [https://www.venice.soe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2011\)003rev2-ukr](https://www.venice.soe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2011)003rev2-ukr)

23. Дослідження Європейської комісії «За демократію через право» (Венеційська Комісія; Venice Commission) під назвою «Мірило правовладдя» («Rule of law checklist», розроблене і затверджене на 106-й пленарній сесії 11–12 березня 2016 року). URL: [https://www.venice.soe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2016\)007-ukr](https://www.venice.soe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2016)007-ukr)

24. Рішення ЄСПЛ у справі «Серков проти України» (заява № 39766/05). URL: https://court.gov.ua/userfiles/file/court_gov_ua_sud5010/Konvenciya_z_prav/st_%201%20protokol/SERKOV.pdf

25. Рішення ЄСПЛ у справі «Щокін проти України» (заяви № 23759/03 та № 37943/06, п. 50–56). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_858#Text

26. Постанова Першої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 6 вересня 2022 року у справі № 705/1850/21 (провадження № 51-5604 км 21). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106191186>

27. Конституція України: Закон від 28.06.1996 №254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

28. Рішення Конституційного Суду України від 22 травня 2018 року № 5-р/2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-18#Text>

29. Рішення Конституційного Суду України від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-05#Text>

30. Рішення Конституційного Суду України від 21 липня 2021 року № 5-р(II)/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-21#Text>